

УДК 378.147

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.143348

КОМПЕТЕНТНІСНА МОДЕЛЬ КУРСАНТА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

© В. В. Посохов, А. В. Куруч

В статті представлена компетентнісна модель випускника вищого військового навчального закладу, проаналізовано поняття «компетентність», деякі соціально-гуманітарні дисципліни, які викладаються курсантам з спеціальності «Військовий переклад». та їхнє забезпечення компетентностями випускників.

Проаналізовано необхідність створення нової компетентнісної моделі випускника. Обґрунтовано необхідність формування політичної компетентності курсантів, як складової інтегральної компетентності, яка сформує у курсантів здатність аналізувати сучасні світові тенденції та геополітичні зміни, щоб спрогнозувати наслідки таких змін для армії та країни загалом. Також обґрунтовано реформування військових стандартів мотивування особового складу, адже оптимізується процес проходження військової служби, моральні принципи та засади на яких раніше базувалася українська військова освіта, стають незатребуваними. Наведено приклад схематичного розгляду окремої компетентності військового спеціаліста – «Здатність аналізувати політичні події та прогнозувати наслідки». Розроблено навички, які курсант отримує в результаті набуті компетентності «Здатність аналізувати політичні події та прогнозувати наслідки». Наведено компетентнісну модель військового перекладача згідно до навчальних дисциплін, що викладаються на кафедрі соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України в процесі професійної підготовки. Зроблено висновки що створення сучасних компетентнісних моделей які повинні стати умовою якісної професійної підготовки курсантів у вищих військових закладах України, розробка компетентнісної моделі фахівця в сфері військового перекладу стимулює подальші зміни в системі вищої військової освіти, перш за все щодо модернізації змісту і технологій навчання, запропонована в процесі роботи компетентнісна модель може бути взята за основу при підготовці спеціалістів військового перекладу. Реалізація запропонованої в роботі компетентнісної моделі має практичне значення для командного і викладацького складу вищих військових навчальних закладів України направлених на отримання позитивного результату в процесі надання якісних освітніх послуг в системі вищої професійної освіти

Ключові слова: компетентність, компетентнісна модель, військовий навчальний заклад, компетенція, спроможність, навички

1. Вступ

Складна політична ситуація в світі, призвела до низки регіональних конфліктів у багатьох державах. На жаль Україна не стала винятком. Анексія Криму, воєнні конфлікти на території Донецької та Луганської області, є підтвердженням того, що частина громадян України мають низький рівень політичної культури, та не володіють достатніми знаннями в політичній сфері, і як результат цієї необізнаності і як наслідок бездіяльності є трагічні події у державі сьогодні. Корінь проблеми знаходиться в тому числі в системі освіти, яка не відповідає сучасним потребам і світовим вимогам. Система військової освіти не є винятком. Тривалий час в Україні військова освіта базувалася на принципах і засадах керівних документів з часів Радянського союзу, які враховуючі сучасні світові стандарти давно є неактуальними.

Зважаючи на концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України [1] сучасний офіцер має відповідати стандартам НАТО, та володіти набором компетентностей, які забезпечать виконання професійної діяльності на високому рівні. Концептуальні положення професійної підготовки військових кадрів за навчальними програмами відображені у нормативних документах [2]. Однією з важливих ланок професійної підготовки офіцерів є гуманітарні дисципліни. Сьогодні підготовка офіцерів в галузі соціально-гуманітарних дисциплін має досить обмежений хара-

ктер, а її обсяги не спроможні задовольнити сучасні потреби армії.

У сучасних умовах у курсанта ВВНЗ повинна бути чітко сформована система компетентностей, які в повному обсязі забезпечать його професійну спроможність щодо управління військовими підрозділами.

Повний набір компетентностей складає інтегральну компетентність майбутнього офіцера і допоможе вирішити багато перспективних і поточних питань в армії. Зокрема, політична компетентність сформує у курсанта здатність аналізувати сучасні світові тенденції та геополітичні зміни, щоб спрогнозувати наслідки таких змін для армії та країни загалом. Військові стандарти мотивування особового складу також потребують реформування, адже оптимізується процес проходження військової служби, моральні принципи та засади на яких раніше базувалася українська військова освіта, стають незатребуваними. Сьогодні існують певні проблемні питання в навчанні курсантів. Насамперед це «застарілий» навчальний матеріал, достатньо низький рівень політичної культури у курсантів, морально-етичного виховання, відсутність інтересу до навчання, амбівалентність тощо.

Таким чином, набуває своєї актуальності створення компетентнісної моделі майбутнього офіцера. Розглянемо цю ситуацію на прикладі спеціалізації «Військовий переклад та стратегічні комунікації», яка запропонована у представленій роботі.

2. Літературний огляд

Для професійного і актуального забезпечення ринку праці якісно підготовленими фахівцями в Україні формуються нові стандарти в основі яких лежить компетентнісна парадигма, що сприяє зростанню рівня їх кваліфікації, а також підвищує можливості фахівця в професійній діяльності. Військова освіта не є виключенням, тому нагальною потребою стає необхідністю реформування її у відповідності до нових галузевих стандартів.

Сучасний військовий це не просто фізично та психологічно добре підготовлена людина, яка досконало знає та утримує в постійній бойовій готовності свою зброю і бойову техніку, майстерно володіє та застосовує в бою, а в першу чергу це особистість, яка може самостійно аналізувати будь яку ситуацію, вести переговори та вміти домовлятися, це людина що забезпечена в повному обсязі морально-етичними якостями, людина толерантна, патріот своєї держави, людина яка с повагою відноситься до інших людей, національностей та соціальних груп. Варто пам'ятати, що військові беруть участь у всіх сферах життя в державі, і вони є гарантом безпеки і захисту мирного населення. Саме тому реформування військової освіти потребує пильної уваги.

В раніше проведених дослідженнях акцентується увага на тому що військова педагогіка зіткнулася з виключно складними проблемами формування особистості військовослужбовця в процесі його професійної діяльності. Дослідники роблять акцент на тому, що сьогодні в процесі модернізації військової освіти існує певна невідповідність в обґрунтуванні переліку спеціальних компетенцій, що відображені в навчальних програмах різних ВВНЗ [3]. Це безпосередньо впливає на якість підготовки військових кадрів. Виходячи з цього при розробці варіативної складової навчальних програм необхідно проводити моделювання спеціальних компетенцій з вироблення єдиних вимог щодо їх формування.

У сучасних дослідженнях військової освіти зроблено акцент на те, що навчання та виховання у вищій військовій школі необхідно підкорити єдиному завданню розвитку особистості майбутнього офіцера [3].

Аналізуючи професійну військову освіту, можна сказати що сьогодні існує професійна потреба офіцера у формуванні нових виховних компетенцій. Адже специфіка військової служби зобов'язує офіцера працювати з особовим складом [4].

Розробка компетентнісних моделей курсантів сприятиме підвищенню якості професійної підготовки випускника в межах сформованої у нього інтегральної компетентності. Насамперед це дуже важливо тому що професійна діяльність військовослужбовця є специфічною, оскільки спрямована на виконання спеціального соціального замовлення, пов'язана з виконанням військового обов'язку.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є висвітлення авторських поглядів, щодо створення компетентнісної моделі майбутнього офіцера, на прикладі Національної академії Національної гвардії України.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Обґрунтувати необхідність розробки компетентнісної моделі фахівця в сфері військового перекладу.
2. Запропонувати у процесі роботи компетентнісну модель спеціалістів військового перекладу.

4. Аналіз проблеми формування компетентнісної моделі курсантів ВВНЗ

Компетентності якими мають володіти випускники ВВНЗ повинні відповідати вимогам сучасності, спеціальні, загальні та інтегральні компетентності, які були сформульовані після затвердження Національної рамки кваліфікацій України, не задовольняють усіх потреб сучасної армії, та потребують удосконалення.

Професійна підготовка офіцерів в умовах сучасної України передбачає формування певного набору компетентностей. Саме зараз відбувається посилення уваги до проблем патріотичного виховання офіцерських кадрів, становлення військовослужбовця як особистості зі своєю чіткою позицією.

Під час аналізу наукових робіт з тематики формування професійної компетентності військовослужбовців стає очевидним те, що існує багато проблемних питань, а саме :

– відсутністю належного досвіду створення компетентнісних моделей бакалавра й магістра в умовах ВВНЗ;

– слабкою обізнаністю професорсько-викладацького складу з положеннями загальноєвропейського проекту TUNING і положеннями Європейської рамки кваліфікацій;

– застарілими формами підвищення кваліфікації викладачів ВВНЗ і необхідністю принципової модернізації вищої військової освіти;

– необхідністю створення сучасних процедур вимірювання якості вищої військової освіти.

Під час підготовки курсантів у ВВНЗ, зокрема на кафедрі соціально-гуманітарних дисциплін НАН-ГУ навчальний процес орієнтується на формуванні спроможності управління підрозділом, своєчасному виявленню та реагуванню на девіантну поведінку серед підлеглих, спроможності приймати управлінські рішення, відповідально виконувати свої посадові обов'язки, вміти чітко і зрозуміло ставити задачу підлеглим, враховуючи фізичні і моральні особливості виконавця, турботі про підлеглих враховувати їх соціальні інтереси і вимоги, діяти згідно своєї совісті та честі, згуртованості військового колективу, спроможності проводити роботу з попередження нестатутних взаємовідносин, з підвищення культури міжнародного спілкування, організації і виконання індивідуально-виховної роботи з кожним військовослужбовцем, а також виховання патріотичного покоління. Для набуття компетентності важливим є формування толерантності та морально-вольових якостей, а також спроможності виявляти маніпулятивні технології, та не давати можливість їхньому поширенню. Результатом навчання за спеціалізацією військовий переклад є підготовка висококваліфікованих фахівців з інноваційними способами мислення.

Виходячи з Національної рамки кваліфікацій України «компетентність» це:

- здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;
- результати навчання – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання;

– інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності [6].

У табл. 1 наведено приклад схематичного розгляду окремої компетентності військового спеціаліста – «Здатність аналізувати політичні події та прогнозувати наслідки». У своєму дослідженні ми використали підхід відображений у дослідженнях [7].

Таблиця 1

Приклад схематичного розгляду компетентності або «Здатність аналізувати політичні події та прогнозувати наслідки»»

Структура компетентності	Зміст
Знання	– теоретичні основи політики: діалектичний метод і логіку в теорії і практиці політології, форми абстрактного мислення.
Уміння	– здатність брати участь в політичному житті суспільства в рамках чинного законодавства та статуту Збройних сил України; – здатність аналізувати політичні події, які відбуваються в Україні та світі, організувати та проводити заходи з політичного інформування підлеглих на досить високому рівні; – здатність виявляти маніпулятивні технології та своєчасно реагувати на них; – здатність до патріотичного виховання підлеглих; спроможність формувати політичну свідомість, у себе та у підлеглих
Комунікація	– здатність підтримувати сприятливий клімат в колективі, орієнтуватися та діяти у нестандартних ситуаціях, що виникають в ході спілкування між підлеглими, начальством і коректно доводити свою точку зору, діяти згідно своєї честі та совісті; – дотримуватися етики ділового спілкування; виховувати у підлеглих високі моральні якості; – бути спроможним проводити переговори та вміти домовлятися з різними соціальними групами людей; – вміти підтримувати морально-психологічний клімат у колективі на високому рівні, створювати умови для виявлення «прихованого» потенціалу підлеглих; – формувати та підтримувати на високому рівні політичну культуру підлеглих.
Автономність і відповідальність	– здатність брати на себе відповідальність за виконану роботу; – шукати оптимальні управлінські рішення під час виникнення нестандартних ситуацій; – здатність самовдосконалюватися та саморозвиватися; здатність бути лідером; – слідкувати за новинами та подіями в Україні та світі, швидко адаптовуватися до змін.

Таким чином, внаслідок набутої компетентності «Здатність аналізувати політичні події та прогнозувати наслідки» курсант отримує такі навички:

1. Формувати елементи політичної культури, орієнтуватися в подіях, які відбуваються на політичній арені світу.

2. Забезпечувати сприятливий морально-психологічний клімат серед колег, сприяти формуванню патріотичного виховання.

3. Вести на високому рівні ділову бесіду, в конфліктних ситуаціях апелювати фактами, та вміти доводити свою точку зору.

4. Розуміти принципи формування системи національної безпеки України, та пріоритети національних інтересів України.

Сьогодні існує проблема в розумінні значущості компетентнісної моделі в військовій освіті. Наразі немає єдиного підходу до формування компетентностей випускників НАНГУ.

5. Результати дослідження

В процесі роботи ми проаналізували робочі програми таких дисциплін: «Актуальні проблеми

військової політології», «Правознавство», «Теорія і практика роботи з особовим складом» «Гуманітарне та інформаційно-пропагандистське забезпечення», «Філософські та соціологічні основи військово-професійної діяльності» які викладаються курсантам з спеціальності «Військовий переклад». В цих навчальних програмах зроблена спроба сформувати ряд компетентностей, якими сьогодні забезпечують випускників спеціальності «Військовий переклад», ці компетентності наведені нижче (табл. 2, колонка 3), з нашої точки зору не відповідають сучасним вимогам до військової освіти, тому зміст її дещо спотворюється. Саме тому ми пропонуємо модернізовані підходи до формування компетентності, які дозволять сформувати у випускника спеціальності «Військовий переклад» професіоналізм та знання що відповідають вимогам сучасності, а також забезпечать його у майбутньому конкурентноспроможністю на ринку праці.

Нижче в табл. 2 наведено компетентнісну модель військового перекладача згідно до навчальних дисциплін, що викладаються на кафедрі соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України в процесі професійної підготовки.

Таблиця 2

Динаміка компетентнісної моделі випускника бакалавратури НАНГУ в межах спеціалізації «Військовий переклад»

Найменування навчальних дисциплін	Програмні результати навчання	Компетентності, які надані в діючій навчально-методичній розробці	Компетентності, що пропонують автори
Цикл загальної підготовки			
Теорія і практика роботи з особовим складом	1. Управляти особовим складом, використовуючі сучасні вимоги до виховання. 2. Проводити виховну і управлінську діяльність серед особового складу підрозділу.	1. Здатність спрогнозувати розвиток міжособистісних відносин у колективі. 2. Здатність організувати та здійснювати морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності	1. Здатність до аналізу міжособистісних відносин в колективі, спроможність попередження девіантної поведінки серед підлеглих 2. Здатність підтримувати позитивний моральний клімат в колективі 3. Спроможність виховувати підлеглих враховуючі їх особистісні якості
Правознавство	1. Застосовувати правову базу, яка регламентує службово-бойову діяльність військ. 2. Приймати рішення про застосування підрозділів та частин, у визначених ситуаціях, спираючись на вимоги керівних документів	Правова	1. Здатність використовувати нормативно-правову базу в професійній діяльності 2. Здатність регулювати правовідносини в межах своїх компетенцій та чинного законодавства
Гуманітарне та інформаційно пропагандистське забезпечення	1. Самостійно організувати виховання військових. 2. Аналізувати індивідуально-психологічні особливості військових.	1. Здатність до соціальної взаємодії із суспільством та воєнним колективом 2. Здатність до пом'якшення розбіжностей та конфліктів у військових колективах	1. Здатність виявляти маніпулятивні технології та вміти дискредитувати їх. 2. Спроможність переконливо доводити свою точку зору 3. Здатність на високому професійному рівні забезпечити позитивну взаємодію армії та суспільства
Філософські та соціологічні основи військово-професійної діяльності	1. Формувати і впроваджувати власні погляди, можливі напрямки розвитку гуманітарного і соціального забезпечення НГУ. 2. Вміти проводити соціологічне дослідження серед підлеглих.	1. Громадянина України 2. Морально-етична 3. Управлінська 4. Самовдосконалення	1. Спроможність використовувати методи соціологічного дослідження для збору первинної інформації 2. Здатність використовувати свої повноваження не виходячи за рамки морально-етичних принципів 3. Здатність застосовувати управлінські підходи в професійній діяльності
Актуальні проблеми воєнної політології	1. Вміти оцінювати соціально-політичні явища та процеси. 2. Відстоювати свою позицію з соціально-політичних питань, переконливо доводити свою позицію, вести діалог і дискусію.	1. Здатність давати оцінку політичній ситуації в світі та Україні. 2. Політична	1. Здатність аналізувати політичні ситуації в Україні та світі, використовувати свої знання для оптимізації діяльності колег та підлеглих. 2. Спроможність формувати політичну культуру 3. Здатність до критичного аналізу інформаційних та медіа ресурсів

В сьогоденні умовах випускники за спеціалізацією «Військовий переклад» працюють у всіх підрозділах Національної гвардії України.

В першу чергу це заступники командирів підрозділів по роботі з особовим складом, командири взводів з охорони іноземних представництв, військо-

ві перекладачі при управліннях Національної гвардії України, керівники відділів міжнародних зв'язків.

Випускники академії вирішують ряд управлінських задач пов'язаних з військово-соціальним

управлінням. У процесі роботи нами було розроблено складові інтегральної компетентності спеціаліста за спеціалізацією «Військовий переклад» (табл. 3).

Таблиця 3

Складові інтегральної компетентності бакалавра за спеціалізацією «Військовий переклад»

Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність використовувати наукові методи управління. 2. Здатність використовувати нормативно-правову базу в сфері військово-професійної діяльності. 3. Здатність регулювати правовідносини в межах своїх повноважень та чинного законодавства. 4. Здатність до проведення елементарних соціологічних досліджень. 5. Здатність до високого рівня професійного спілкування.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність управляти власними емоціями та чітко дотримуватися субординації. 2. Здатність формувати і відстоювати свою життєву (політичну) позицію, чітко розуміти свої громадянські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи громадянського суспільства і правової держави. 3. Здатність орієнтуватися в міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України в сучасному світі. 4. Здатність об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціальну інформацію. 5. Здатність формувати політичну культуру, вносити посильний вклад в гармонізацію людських, міжнаціональних, міжпартійних відносин. 6. Спроможність займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості. 7. Здатність до комунікації з представниками різних соціальних груп. 8. Спроможність сформувати політичну свідомість воїна, патріотизм, волі до перемоги та впевненості в ній, тримати на високому рівні бойову активність та бути готовим до самопожертви. 9. Здатність підтримувати статутний порядок та військову дисципліну в підрозділі. 10. Здатність формувати в особового складу морально-психологічні якості необхідні для виконання бойових завдань в будь-яких умовах обстановки на фоні високої емоційної напруженості 11. Спроможність формувати у військовослужбовців визначеної мотивації, використовувати прийоми емоційно-вольової мобілізації. Здатність орієнтуватись у системі законодавства та вміти використовувати нормативно-правові акти. 12. Здатність використовувати знання з правознавства при аналізі та правовому розв'язанні конкретних ситуацій. 13. Спроможність захищати свої права та права інших, спираючись на правові знання; 14. Здатність визначати діапазонів цілей і завдань, для підготовки переговорного процесу. 15. Спроможність моделювати схему проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів, з представниками різних соціальних груп. 16. Здатність знімати негативні психічні стани, методами надання собі і співслужбовцям першої психологічної допомоги. 17. Здатність до аналізу різних джерел інформаційних ресурсів. 18. Здатність використовувати інформаційні технології для досягнення максимального результату управління особовим складом. 19. Здатність до аналізу інформаційних ресурсів політичної сфери. 20. Здатність до підтримки позитивного морального клімату у колективі. 21. Здатність розробляти стратегії роботи з особовим складом, а також корегувати поведінку підлеглих. <p>Спроможність проводити науково-дослідну роботу за відповідним напрямом.</p>

До перспективних напрямів досліджень даної проблематики ми відносимо розробку методів оцінювання окремих компетентностей майбутніх офіцерів у межах відповідної компетентнісної моделі підготовки фахівця зі спеціалізації військовий переклад.

7. Висновки

1. Створення сучасних компетентнісних моделей повинно стати умовою якісної професійної підготовки курсантів у вищих військових закладах України.
2. Розробка компетентнісної моделі фахівця в сфері військового перекладу стимулює подальші змі-

ни в системі вищої військової освіти, перш за все щодо модернізації змісту і технологій навчання.

3. Запропонована у процесі роботи компетентнісна модель може бути взята за основу при підготовці спеціалістів військового перекладу.

4. Реалізація запропонованої в роботі компете-

нтнісної моделі вимагає відповідних управлінських рішень щодо подальших дій командного і викладацького складу вищих військових навчальних закладів України направлених на отримання позитивного результату в процесі надання якісних освітніх послуг в системі вищої професійної освіти.

Література

1. Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>
2. Положення про Методичну раду Національної академії Національної гвардії України. Х.: Національна академія Національної гвардії України, 2014.
3. Соколовський В. В. Характерні риси особистості курсантів та особливості їх навчання у вищих військових навчальних закладах системи МВС України // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2011. Вип. 35. С. 158–164.
4. Іщенко А. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виховної роботи з особовим складом // Науковий огляд. 2015. № 7 (17). С. 73–82.
5. Освіта в Україні. URL: <http://www.education.ua>
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
7. Лунячек В. Е. Оцінювання результатів професійної підготовки керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти // Наша школа. 2012. № 1. С. 14–21.
8. Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії Національної гвардії України. Х.: Національна академія Національної гвардії України, 2014.
9. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир сучасної освіти // Рідна школа. 2005. № 1. С. 65–69.
10. Прахова М. Ю., Заиченко Н. В., Краснов А. Н. Оценка сформированности профессиональных компетенций // Высшее образование в России. 2015. № 2. С. 21–27.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Лунячек В. Е.
Дата надходження рукопису 26.07.2018*

Посохов Віталій Васильович, старший викладач, кафедра експлуатації та ремонту автомобілів та бойових машин, Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна, 61001,
E-mail: posohovv@ukr.net

Куруч Анна Володимирівна, кафедра педагогіки та інтелектуальної власності, Українська інженерно-педагогічна академія, вул. Університетська, 16, м. Харків, Україна, 61003,
E-mail: Anutakuruch@ukr.net

УДК 378.14:504

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.142019

DEVELOPMENT MODEL OF PROFESSIONAL COMPETENCES IN ENVIRONMENTAL MONITORING IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION

© N. Bordiug, N. Ridei

Під час дослідження розроблено структурно-функціональну модель формування професійних компетентностей у системі післядипломної освіти та визначено її основні компоненти (цільовий, концептуальний, змістовний, операційний і діяльнісний, контрольний і регулятивний, результативний і діагностичний). Дана модель є узагальненою системою зі системно-інноваційним підходом до вдосконалення теоретичних знань і практичних умінь у галузі моніторингу довкілля, що відображає змістовну наповнюваність професійного розвитку фахівців, основні науково-методологічні положення (принципи, явища, процеси), які можуть бути скориговані відповідно до конкретних вимог професійної діяльності фахівців природоохоронної галузі. Виокремлено складові підготовки фахівця з моніторингу довкілля: спеціальна і професійна (інформаційна, графічна, професійно-мотиваційна, гностична, комунікативна, адаптивна), наукова і дослідницька (методологічна, аналітична, прогностична) та лабораторна і практична (методична, організаційна, діяльнісна), які взаємодоповнюють одна одну та тісно взаємопов'язані. Охарактеризовано кожний компонент структурно-функціональної моделі та показано взаємозв'язки між ними. Показано, методіку формування професійних компетентностей з моніторингу довкілля у системі післядипломної освіти. Встановлено, що дана модель структурує та удосконалює етапи формування професійних компетентностей у фахівців з екології, визначає організаційно-педагогічні умови даного проце-